

11-9 באפריל 1973

היום בו אפשר

למכור את המדינה

היום האחרון של מושב־החורף של הכנסת נמשך ונמשך ונמשך.

"היום אפשר למכור כאן את המדינה!" אמר אחד הח"כים — כמוכן במיזנון.

ואכן — ביום זה מובא חוק אחרי חוק לקריאה שנייה ושלישית, ומתקבל בהצבעות של ארבעה־חמישה ח"כים. זהו מיבצע של ביעור־חמץ. לאיש אין חשק לנמק עוד הסתייגויות, מכיוון שממילא אין איש מקשיב, וההצ"כ בעה היא אוטומטית. רוב הח"כים מסתלקים הביתה.

קשה היה להאמין כי באולם זה נתקיים רק שבוע לפני כן המאבק ההיסטורי על חוק באדר־עופר, כשמאה ח"כים היו מרותקים לבניין, ומאבק נואש התנהל באולם. ביום האחרון, לעומת זאת, נדונו "רק" חוקים של ביטוח לאומי, תיקון לחוק הפלילי, וכדומה.

"היום זה בית־קברות!" העיר ח"כ של המערך.

"כך יהיה נראית הכנסת בכל הימים, לולא היתה קיימת כאן סיעתנו, והסיעות הקטנות האחרות שלמדו מאיתנו" השבתי לו.

נדמה לי שלא הגזמת.

סמרטוטים ושארים

סמרטוטים

כשהתקרב מועד בחירת הנשיא, שיגרתי ליו"ר מיכ"ל חב על נבחר הנשיא תמיד ב"הצבעה חשאית". שלא היתה חשאית כלל. כל ח"כ הכניס במושבו פתק למע"טפה, ניגש למוכיר ושילשל שם את המעטפה לתוך תיבה. "חשאית" זו היתה פורמלית בלבד. כי כל ח"כ יכול היה להסתכל במעשי ידי שכנו.

הפעם, מתוך תיקווה קלושה שאולי לא ייפתחו אנשי רפ"י במפלגת־העבודה להצביע לפי הכרתם, אם יהיו התנאים כאמת חשאיים, חבתי מן היו"ר להתקין באולם הכנסת תא־הצבעה סגור, רמותי בכלתבי שהצבעה לא תא הוה בין את הרמו (ובהודעה לעיתונות טען כי חשב כך כבר לפני שקיבל בכלל את מיכתבי).

ואכן, ביום השלישי עמד תא־הצבעה באולם, ונקי ראנו אליו אחד־אחד. הח"כים והיועצים, שקראו למיבנה "תא־אבנרי", קראו לי מדי פעם בעת ההצבעה, כדי שאזהיר את קצין־הכנסת שניתן להציק מכל מיני כיוונים לתוך התא, מן היועץ. אולם היו אלה חששות מוגזמים. האמת היא שלא היה כל צורך בסידורים אלה. איש מבין אנשי רפ"י־לשעבר (מאוד לשעבר!) לא העז להפר את צו המיפלגה, והכל הצביעו בדיוק לפי החלטות מוס"ד דות מיפלגותיהם.

נשאלת השאלה: בשביל מה בכלל יש צורך בבח"י רות "חשאיות"? אם כל המיפלגות מחליטות מראש איך להצביע, ואיש מבין חברי־הכנסת שלהן אינו מעז להפר את פקודת המיפלגה — מה הטעם בחשאיות?

שיעור קטן

בחור הסכסרות

חוק באדר־עופר שינה את האווירה בכנסת. לא היה זה מעשה חד־פעמי, כל מערכת היחסים בכנסת התערערה, סיגנונו התחדד עוד יותר, ודוברי הממשלה

עברו לסיגנון של גסות שלא היה כדוגמתו לפני כן. דוגמה נאה לכך ניתנה על־ידי השר חיים גבתי — אדם שנחשב עד כה לאיש נוח, אפרורי ובלתי־מתרגש.

כאשר נודע על פרשת "שנלך" — מיגרש־הענק הירושלמי שנמסר בזל־הזול למיליונר היהודי־הגרמני אריה פאלוך, להפתעתי הכירה הנשיאות בדחיפות — וכך ניתן לי להעלות את הנושא מייד אחרי שהורדו מסדר־היום הצעות אי־האמון בעניין ספרות הקר"קעות בגדה המערבית (ראה מיסגרת).

פתחתי באיתור האחריות:

אורי אבנרי: לבי לבי על שר החקלאות, שנתמול לו מזלו הרע להגן על עניין מפוקפק, הנוגע לו רק באופן פורמלי, בעוד שבעל הדבר הוא מישהו אחר.

זהו גורלם של כמה שרים בממשלה הזאת, שמדי פעם הם נאלצים לעלות כאן על הדוכן ולהגן על מעשיו ומחוליו של שר האוצר, מר פנחס ספיר.

דיברנו היום הרבה על הספרות שמעבר

השר גבתי

לגבול. עכשיו אנחנו מדברים על הספרות שבתוך גבולות ישראל.

מי ששמע היום את וידוייה האישי הנרגש של הגברת גולדה מאיר — כמה היא מתנגדת לספרות, כמה היא דבקה בעקרונותיה הסוציאליסטיים — יכול היה להגיע למסקנה שהגברת גולדה מאיר היא ראש־ממשלה במדינה אחרת, ראש מפלגה אחרת, ראש מישר אחר.

אינני מכיר מישר בעולם המטפה ספי פרות בצורה גסה יותר מהמישר שהגברת גולדה מאיר עומדת בראשו.

טרחתי לבדוק במלונים כיצד מוגדר המושג "ססר". הנה ההגדרה של מלון אבן־שושן: "ססר — סרט, מתוך במסחר: 2. סקולנט — עוסק בעסקים מסחריים שיש בהם משום סטייה מן המותר על־פי החוק או על־ידי דעת הציבור, ושמטרתם רווחים גדולים וקלים על־ידי הפקעת מחירים; ניצול המחסור בסחורה מסוימת בשוק, וכדומה. הממשלה נלחמת בספרטים למיניהם. ספרטים במגרשים, ספרטים בשוק שחור".

שמואל מיקוניס:

העברית כתוב, ססר — ראה גבתי.

אורי אבנרי: את זה לא בדקתי, לצערי.

אדוני היושבי־ראש, חוץ מהסיפא, ההגדרה הזאת נכונה לעניין הזה, ונכונה לגבי הרבה־הרבה עסקים אחרים, הנעשים בחסות הממשלה. אלה הם "עסקים מסחריים שיש בהם משום סטייה מן המותר על־פי דעת הציבור", שמטרתם רווחים גדולים וקלים על־ידי הפקעת מחירים, ניצול המחסור בסחורה מסוימת. ואין במדינה מחסור גדול יותר מהמחסור בקרקע, בכלל בישראל, ובפרט בירושלים.

מוטעית רק הקביעה התמימה שז אבן־שושן שן ששרדה כנראה מתקופה אחרת, ש"הממי שדה נדחמת בספרטים למיניהם". תלוי אדוני השר, מי הם הספרטים. יש ספרטים שהממי שדה מתנגדת להם, ויש ספרטים שהממשלה מטפחת איתם.

הידידים היקרים

של ראשי המדינה

לאחר־מכן סיפרתי לכנסת בחרחבה את פרטי העיסוק. העיקר: הקרקע שווה כיום כ־20 מיליון ל"ל. היא

חוכרה למאלוך בלי מיכר, על־פי המלצת השר ספיר, כ־5.5 מיליון. הוא נדרש לשלם במוזמן 4.4 מיליון. אותה שעה קיבל למטרה זו מבנק "טפחות", השייך לממשלה, כ־3.3 מיליון. משמע, שהאיש השקיע בסך־הכל מכספו 1.1 מיליון, ואילו מינהל המקרקעין הוציא 7.5 מיליון כדי למקם במקום אחר את המחנה הצבאי, העומד עדיין על הקרקע!

סיכמתי את הדברים כך:

אורי אבנרי: ...אדוני היושבי־ראש, אינני רוצה להיכנס לניתוח היחסים המיוחדים הקיימים בין שר האוצר לבין מר אריה פאלוך. אילו היה שר־האוצר עונה להצעה, הייתי עושה זאת. (לדעתי היה הוא צריך לעשות, הוא ולא שר החקלאות, שנגיעתו לעניין היא פורמלית גרידה, ובמידה שהדברים אינם כשורה, לא הוא האחראי לכך, אלא כצד סביל.)

איזו היה פה שר־האוצר, הייתי משתדל להיכנס לניתוח היחסים האישיים בינו לבין מר פאלוך, כשם שרו היתה כאן ראש־הממשלה, הייתי רוצה להיכנס לניתוח היחסים האישיים בינה ובין מר לו בוואר, שקיבל עכשיו "בק" שיש" גדול מהמדינה.

הייתי רוצה להיכנס גם לניתוח היחסים האישיים בין שר האוצר לבין חבר־הכנסת קרמרן. זהו קואליציה ד'הונט, קואליציה עופר־בדר בדרג גבוה יותר, קואליציה של ספיר־קרמרן, שגם הוא קיבל "בקשיש" עצום מהמדינה למען רכישת "ליילנד". היחסים האישיים האלה, היחסים האישיים־ציבוריים־פרטיים־מיפלגתיים — עליהם היה כדאי לכתוב פעם ספר אמיתי. אני מקווה שיימצא עתונאי שיגיש פעם ספר כזה לציבור.

שמואל מיקוניס:

בשביל זה קיים מבקר המדינה.

אורי אבנרי: מבקר המדינה אינו סופר, לצערי. הוא פחות מאשר סופר. זה לא מספיק. לנתח את היחסים האלה, זה עניין ספרותי.

מדוע שר־האוצר, פנחס ספיר, חושב שהוא צריך להעשיר אנשים, להפוך כמה עשירים ל־מיליונרים, וכמה מיליונרים למיליארדרים? זהו נושא מרתק!

מעשיכם הם

זוהמה יומיומית

כשקם חיים גבתי להשיב, הוא לא הכחיש אף עובד ויה אחת שהבאתי. למעשה, אישר את כל העובדות, וניסה לתרץ אותן איכשהו. אולי חש שהדברים אינם משכנעים, כי הוא עבר מייד להתקפה אישית שלו־חתיסן:

חיים גבתי: אני לא ירדתי לעומק טענותיו של חבר־הכנסת אבנרי, ואני מתעלם מן הרמזים המלוכלכים שהשמיע פה על שר־האוצר, על ראש־הממשלה ועל שרים אחרים. אפשר לזרוק זוהמה, אבל אינני מבין את הטענה...

אורי אבנרי: אם אתה משתמש במושג "זוה" מה" הוא מתקבל כמושג פרלמנטרי, אני חושב שמדיניות הממשלה היא מזוהמת, ומה שאתם עושים הוא זוהמה יום־יום.

היו"ר ראובן ארזי: חבר־הכנסת אבנרי, אני מבקש לא להפריע!

אורי אבנרי: זוהמה — זה לתת בקשיש של 20 מיליון לידות למיליונר, בשעה שאין לך לידרות לדוגות צעירים ועולים חדשים!

היו"ר ראובן ארזי: חבר־הכנסת אבנרי, אני מבקש אותך עוד פעם לא להפריע. כאשר דיברת איש לא הפריע לך. אני מבקש לא להפריע לשר לענות.

שר האוצר

ממליץ ומאשר

נותרה התעלומה: מי המליץ על מסירת השטח ב־מחיר אפסי לאיש זה ללא שום מיכר? לא היה קל לחוציא זאת רישמת מפי השר, אבל במאמץ משותף של כל הנוכחים הצלחנו:

חיים גבתי: ...מי שרוצה לבנות מיבני תעשייה, מביא המלצה משר המיסוד והתעשייה, המלצה המשחררת אותו ממיכר.

גדעון פת: אבל לא משחררים. אבל לא משחררים. כן משחררים.

גדעון פת: מי שיחרר את פאלוך ממכרז?

חיים גבתי: אם יש המלצה מהשר הממונה לשחרר ממכרז — מינהל מקרקעי ישראל משחרר ממכרז.

זרמן שובל: אדוני השר, אתה המלצת?

אורי אבנרי: מי היה השר שהמליץ?

גדעון פת: מי המליץ? שר הפנים, שר התירות?

שמואל תמיר: שר השרים.

גדעון פת: מליץ היושר המליץ.

חיים גבתי: שר־האוצר ממליץ מדי פעם על שיחרור משקיעי חוץ ממכרז. עלינו לדעת פעם: אם איננו מעוניינים, במשקיעי־חוץ — אל נבלבל ליהודים בחוץ־לארץ את המזה, ואל נגיד להם: תבואו ותשקיעו בארץ.

אורי אבנרי: אלה הם משקיעי־חוץ העושים את הכל — חוץ מלהשקיע.